

Onregelmatige uitgave van De Atlas Van Stolk,
de grootste beeldcollectie van Nederland.

- The Royals -

VINCENT MENTZEL IN DE KIOSK

**EEN LENS
OP JEZELF,
EEN OP DE
BUITEN-
WERELD**

PAGINA 12

**EVEN WUIVEN
MISSCHIEN...
EXCLUSIEF
INTERVIEW MET
FOTOGRAAF
VINCENT MENZEL**

PAGINA 04 - 11

**WAAROM
SPOTTEN MET
DE KONING
MAG**

PAGINA 20 - 25

**TRAIN JE
DEMOCRATIE-SPIER**

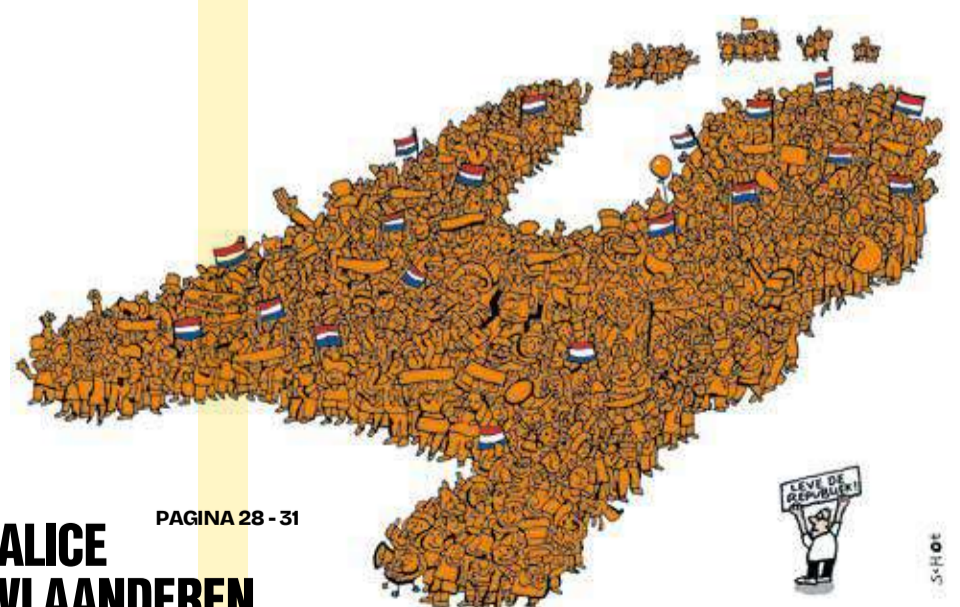
PAGINA 18 - 19

Bottom-up vanuit de bieb breiclub

KHADIJA & OSAIJE

PAGINA 13

**ALICE
VLAANDEREN**

PAGINA 28 - 31

Over een nieuw soort koningschap

De afbeeldingen op deze pagina zijn allemaal terug te vinden op www.atlasvanstolk.nl. We willen je uitnodigen ook eens lekker door deze beeldbank te gaan. Alle beelden zijn gratis te downloaden en te gebruiken. Laat ons vooral weten wat je er allemaal voor leuke dingen mee gaat doen via: info@atlasvanstolk.nl

Beste lezer,

Wat leuk dat je dit krantje hebt opgepakt. Neem 'm vooral met je mee naar huis. Dit is een uitgave van de grootste beeldcollectie van Nederland: **de Atlas Van Stolk**, één van de kroonjuwelen van onze prachtige Rotterdamse bibliotheek. Met dit krantje en de expositie in de Van Stolk Kiosk tonen we de rijkdom van onze collectie en maken we de bijzondere collectie toegankelijk voor alle bezoekers van de bibliotheek.

Deze expositie in de Van Stolk Kiosk loopt van **15 augustus tot 23 september** en draait om de foto's van **fotograaf Vincent Mentzel**. Foto's van onze 'royal family' waarin een jonge Willem-Alexander opgroeit, recent toegevoegd aan de collectie. Ze roepen allerlei emoties en vragen op; heeft een koning persoonlijke vrijheid? Ben je vrijer wanneer je jong bent? Mag je spotten met de koning? Wat doet een altijd aanwezige camera met ons? Deze vragen hebben we niet alleen besproken met Vincent maar ook met vaste bibliotheek bezoekers Khadija, Osaije, Ton, Alice, Maretta en Isabel.

Veel plezier!

EVEN WUIVEN MISSCHIEEN...

Interview met Vincent Mentzel, fotograaf.

De Atlas Van Stolk is sinds een aantal weken een serie foto's rijker van de fotograaf Vincent Mentzel, genaamd The Royals. De serie brengt je terug naar de tijd van een jonge Willem-Alexander. Met Vincent sprak ik over zwaaien en wuiven. Zegt het iets over de gemoedstoestand van de "zwaaijer"?

tekst: Kim de Groot - Expositie & Programma maker bij de Atlas Van Stolk.

VINCENT MENTZEL

FOTO: LEVIEN WILLEMSSE, 1993

Vincent Mentzel werkt sinds het begin van de jaren 70 als staf-fotograaf voor NRC Handelsblad en heeft zich in die tijd ontwikkeld tot een van de bekendste Nederlandse fotojournalisten.

Het oeuvre van Mentzel is overgedragen aan het Rijksmuseum Amsterdam. Het Rijksmuseum bezit sinds 2011 ruim 2.800 historische foto's van Mentzel (1945) uit de periode 1965 - 2010. De Atlas Van Stolk in Rotterdam bezit bijna 1200 van zijn foto's.

K: Wat me opviel waren jouw foto's van een enthousiast zwaaiende jonge Willem-Alexander. Ik ben gefascineerd door de lichaamstaal van 'de zwaai' of 'wuijf' van de koninklijke familie en specifiek die van de huidige koning, nog prins toen jij hem fotografeerde. Ik ben nieuwsgierig naar de manier waarop de zwaai of wuijf aangeeft hoe vrij de prins of koning(in) zich voelt. Wat kan je aflezen aan de zwaai? Staat de zwaai voor meer vrijheid en de wuijf voor geremd zijn? En hoe ontwikkelt het zich door de tijd heen? Ik ben heel benieuwd naar jouw blik op de zwaai en wuijf, jij hebt ze ten slotte ook vastgelegd met de camera.

VM: Tijdens de inhuldiging van Willem-Alexander tot koning was er dat moment op het balkon met zijn moeder Beatrix. Het microfoontje stond nog aan en Beatrix zei half fluisterend tegen Willem Alexander "Even wuiven misschien...?" Hij steekt daar zijn arm omhoog op een manier die zegt "Jullie horen bij mij allemaal!". Het is niet een algemeen "hallo allemaal". Als kind kon ik me verbazen over die malle wuijf van koningin Wilhelmina, die woof meer naar zich toe dan naar het volk. Dat hoort een beetje bij de macht en het gezag. Niet alleen koningen en koninginnen wuiven, maar presidenten en premiers ook. Rutte heeft een heel mal wuijfe. Die heeft iets van 'Hallo allemaal!'

'Rutte heeft een heel mal wuijfe'

Een wuijfe van de koning of de koningin moet veel intiemer en warmer zijn. En Willem-Alexander heeft dat natuurlijk als kind van zijn moeder en zijn grootmoeder Juliana afgekeken. Ik heb

het altijd knap gevonden. Hoe het bij Beatrix in haar mechanisme zat ingebakken, eventjes de wuijf en de lach, niet boos kijken, maar vriendelijk kijken. Willem-Alexander heeft zich dat goed eigen gemaakt.

K: Een andere balkonscene, die jij vastlegde, met een jonge Willem-Alexander, was voor mij de trigger van mijn fascinatie voor het zwaaien, hij zwaait hier nog zo enthousiast en open.

VM: Ja, hier zie je hem staan als jongetje op het balkon van het Paleis op de Dam na de inhuldiging van zijn moeder tot koningin en de abdicatie van Juliana. Zijn moeder wuijft hier echt met een elleboog die een krommetje maakt en zijn vader doet een beetje zo van, "ik hoor er ook wel bij, dag jongens". Willem-Alexander leeft daar nog vooral in de wereld van de voetbal, alsof hij in het voetbalstadion staat en het doelpunt van zijn club goedkeurt zovan: Hoera! Het is eigenlijk meer juichen dan wuiven. In dat gebaar zit nog jeugdige onbevangenheid. Zijn moeder of vader heeft waarschijnlijk gezegd: Je moet even wuiven Alexander.

K: Vind je ook niet dat het woord en daarmee het gebaar 'wuiven' wat afstandelijk klinkt. Dat dat ook symbool staat voor de relatie van een koning met zijn volk. Ik zou bijvoorbeeld niet naar jouw wuiven maar zwaaien. Wuiven zou heel hiërarchisch zijn.

VM: Ja dat is zo, maar bij de Oranjes vind ik het passen. Zij realiseren zich dat wuiven, zwaaien en buigen naar het volk betrokkenheid toont, je laat zien dat je elkaar omarmt. >>

VM: Op deze foto met Maxima in de bus is hij natuurlijk een stuk ouder. Máxima is nog helemaal aan het leren hoe dat gaat, het zwaaien. Je ziet aan haar gezicht dat zij het nog niet echt in de vingers heeft. Willem-Alexander weet al dat, waar hij ook loopt, er altijd een camera op hem gericht is. Dat hij altijd met een wuif armpje klaar moet zitten. Daar word je heel krampachtig van. Constant laten zien dat je aandacht hebt voor iedereen. Als het beeld naar buiten toe maar klopt, altijd. Dat realiseren de Oranjes zich natuurlijk heel goed.

K: En dan deze prachtige 'zwaai' van Beatrix, zo mooi dat ze zich nog even omdraait, alsof ze twijfelt en terugkomt? Je hebt hier een meer spontane, intuïtieve wuif gefotografeerd waaruit spreekt; 'dit laat me niet koud'.

VM: Dit is de beroemde balkonscene aan het einde van Prinsjesdag. De koningin heeft haar plannen voorgelezen aan de Tweede Kamer en dan rijdt ze terug met de gouden koets. Maar voordat ze weggaat verschijnt ze nog even op

het balkon van paleis Noordeinde. Ik wist toen dat het de laatste keer Prinsjesdag met haar als koningin zou zijn. Het is daarom een symbolische foto. Iedereen verdwijnt van het balkon en zij draait zich nog eenmaal om, zwaait nog één keer en is weg. Ja, dit is een wuifje van; "tabé, dag allemaal, goodbye, dat was het". En dan gaan die deuren op het balkon dicht en gaan ze lekker aan de sherry of de witte wijn denk ik, of ze roepen: "hè hè ff de schoenen uit".

VM: Kijk, hier zie je twee wuifjes, zo mooi. Dit was tijdens een bezoek aan Indonesië met Hans van Mierlo, de toenmalige minister van Buitenlandse Zaken, die was op het staatsbezoek naar Indonesië. Ik zie prins Claus zwaaien en Beatrix breed lachend, maar niet wuivend. Maar hier wuift zelfs de omgeving mee, het publiek wuift. Ik vind het prachtig hoe die hand vooraan in het publiek, mooi is ingepakt in een handschoen. De wuif van Alexander, is hier al ietsje anders, maar nog steeds jongensachtig spontaan.

'...dit is een wuifje van tabé, dag allemaal, goodbye.'

'Het is een persoonlijke lichaamstaal die je als publiek figuur langzaam ontwikkelt.'

K: Zijn lichaamstaal is nog open, nog flexibel

VM: Een jonge jongen nog. Hij was hier mee om een beetje te oefenen, zoals Amalia nu mee is op staatsbezoeken, naar een diner met de koning van Spanje. Dit was een oefening voor wat hem te wachten stond in de toekomst. Hij is hier een gezellige kwajongen, die nog plat Haags kan praten. Het is nog niet de afgemeten, volgens protocol werkende man. Hij probeert echt en spontaan te zijn. En dan die vriendelijke wuif van Prins Claus en de bedachtzame lach van de koningin, die natuurlijk in de loop der jaren ook wat anders is gaan reageren op het publiek. Ze heeft door de jaren heen geleerd om niet altijd direct terug te zwaaien als iemand uit het publiek naar haar zwaait. Ze heeft bedacht; alleen lachen kan ook. Het is een persoonlijke lichaamstaal die je als publiek figuur langzaam ontwikkelt.

K: Wat doet het koningschap met iemand? Kan je als toekomstig koning een vrije jeugd hebben?

VM: Ik denk dat hij een redelijk vrije jeugd heeft gehad. Wel met een strenge moeder en strenge vader en de wetenschap dat hij altijd koning zou moeten worden. Zijn twee broers waren daarin ook altijd uitgesproken. Tijdens een sneeuwgevecht in de tuin riepen zij: "voorzichtig, want hij moet nog koning worden". Als er iets zou gebeuren met hun grote broer zouden zij mogelijk koning moeten worden en daar hadden ze geen zin in. Dat vond ik ontroerend, maar ook onthullend om te horen. Die jongen weet zijn hele leven, vanaf kinds af aan, dat hij de koning gaat worden van dit land. Hij zal er altijd op bedacht moet zijn, bij alles wat hij deed.

K: Jong zijn en weten dat je koning wordt, heb je dan nog een bepaalde vrijheid of moet je die zelf creëren?

VM: Neem Amalia, zij wordt heel langzaam klaargestoomd om haar vader op te volgen straks als koningin. Zij kan ook nee zeggen in zo'n geval. Wil je het echt of ben je zo gebrainwashd vanaf je geboorte dat nee geen optie is.

K: En wat denk je dat Amalia gaat doen?

VM: Nee is geen optie. Zelfs in deze moderne tijd kan je eigenlijk nog steeds niet zeggen, "ik heb hier helemaal geen zin in".

K: Dat is natuurlijk de erfelijke belasting.

VM: Die grote verantwoordelijkheid krijg je bij de geboorte. Terwijl je opgroeit wordt er steeds tegen je gezegd; jij wordt later koning of koningin. Je ziet het nu bij Amalia, prinses van Oranje, die later koningin wordt. Ik zie haar dan zo lief en onschuldig zitten bij zo'n staatsbanket bij de koning van Spanje. En dan denk ik, vindt ze het leuk? Heeft ze er zin in? Met die ondoorgroendelijke blik, net als die van Alexander en natuurlijk ook zijn moeder. Niets laten merken, emoties onderdrukken en thuis dan maar schreeuwen tegen de muur of tegen je vrienden. Tegen wie dan ook, hè, maar nooit tegen het volk.

K: Daar zitten al zoveel belemmeringen van vrijheid in. Door dat koningschap te moeten aannemen, kun je niet kiezen en bepalen wat je zelf wil worden. Niet vrij zijn om te kunnen doen wat je wilt. Onvrij in je gedrag in de openbaarheid, je volgt altijd een protocol. De manier waarop je beweegt, en gedraagt is begrensd.

VM: Je kan nooit eens 'anders' doen naar iemand, want dan zeggen ze, "hee de koning is gek geworden".

Ik kan me wel herinneren dat Beatrix en Claus weleens ontsnapten van Paleis Huis Den Bosch, reden ze samen in een klein autootje weg naar het strand om even te wandelen. Gewoon even erop uit met zijn tweetjes in een auto, maar dat kan eigenlijk niet. Er moet altijd iemand mee. Je leeft continu met beveiliging om je heen. Aan de andere kant nemen ze die vrijheid en dan spreekt het Nederlandse volk er schande van. Zoals ze zich in corona tijd naar hun huisje in Griekenland peerde. Tja je staat niet boven de wet. Je moet je verantwoordelijkheid nemen. Ze zoeken net als wij de grenzen op van wat kan en niet kan. Maar ja, alle ogen zijn op hen gericht. Dat is het nadeel van zo'n baantje, hè? Dat alle ogen op je gericht zijn. >>

'Kijk zó mooi, hier zie je twee wuifjes'

'Dat hij altijd met een wuif armpje klaar moet zitten'

'Die hebben allebei hun kroon aan hun kin laten groeien'

K: Je bent het mikpunt van iedereen.

VM: Ja, iedereen vindt wat van je. De jurk is nooit goed, je bent te dik, je bent te dun, je hebt je haar niet lekker. Dat vond ik overigens wel een goede zet van Beatrix, die had altijd dezelfde coupe. Dat was haar handelsmerk. Dan herken je iemand meteen, van voor, achter van links en rechts. En als dat handelsmerk steeds maar hetzelfde blijft, dan vindt na verloop van tijd daar niemand meer wat van. Dat is wel slim geweest van haar. Vroeger droeg de koningin een kroontje als ze de straat op ging, maar kreeg ze een kapsel wat ook een soort kroontje was. En nu heeft koning Willem-Alexander een baard. Net als de koning van Spanje, dus die hebben allebei hun kroon aan hun kin laten groeien.

K: Iedereen heeft dus een mening over de koning en de monarchie. Is het belangrijk om met de koning te kunnen en mogen spotten?

VM: Het gebeurt natuurlijk door de eeuwen heen. Er waren koningen die lieten dan je kop eraf hakken, maar sommige koningen konden er vreselijk om lachen. Maar het is heel belangrijk want het volk heeft vaak opgekropte gevoelens en die moet je ergens in kwijt. Ik vind dat de vrijheid om iemand te bekritisseren enorm moet zijn. Daar mag je niet aan tornen. Er is eigenlijk geen grens, behalve als je iets strafbaars doet. Je kunt met respect iemand te kakken zetten zonder dat je kwaadaardig wordt. Het heeft met innerlijke beschaving te maken. Hoe ver ga je en wanneer stop je?

K: En hoe doe je dat met jouw foto's?

VM: Ik ben er nooit op uit geweest in mijn werk om iemand bespottelijk te maken, ook al vind ik iemand wel eens bespottelijk. Ik leg wel vast hoe mensen zichzelf bespottelijk maken. Dat werkt weer anders dan hoe een tekenaar dat doet. Ik kan geweldig lachen om tekeningen van Joep Bertrams. En dat geldt voor meer tekenaars, Peter van Straaten die precies laat zien wat jij denkt. Dat is heerlijk en belangrijk, die vrijheid moet er altijd blijven. Gelukkig ging het NRC daarin mee. Ik heb een keer een prachtig compliment gekregen van de redacteur, die mijn foto met slechts bijschrift wilde plaatsen. Er was geen tekst nodig, het beeld vatte alles samen.

K: Is de rol van fotografie in de krant veranderd?

VM: Een foto gebruiken en groot afdrucken als vorm van verhalen vertellen, dat gebeurde vroeger meer. Ik zie het bij De Volkskrant nog wel en af en toe in het NRC. Echt serieus aandacht geven aan een foto met ruimte in de krant met een sterk onderschrift. We denken dat de schrijvende journalist belangrijker is. De foto wordt toch vaak gezien als een plaatje bij het praatje. Daar heb ik me altijd tegen verzet. Als de foto het verdient om groot afgedrukt te worden, dan moet je maar snijden in de tekst. Zoals deze foto van Beatrix in de Nieuwe Kerk. Ze zit daar in haar eentje, rustig, omringd door allemaal druk doende mannetjes, die zichzelf allemaal belangrijker vinden dan de ander. Deze foto is genomen tijdens de viering

'Politieke fotografie was voor mij een manier om mijn commentaar te geven op wat ik zag'

van 100 jaar wetboek van strafrecht in de Nieuwe Kerk in Amsterdam. Beatrix zit op de voorste rij, prachtig, met een hoedje op. Een machtige vrouw. De rust van de koningin wetende wie ze was en wat ze betekende, omringd door die duwende en trekkende mannetjes. Interessant om te zien, wat er gebeurd met mensen, als de macht er zit, de Koninklijke Hoogheid. Dat iedereen in een soort kramp schiet. Ik heb daar als fotograaf rondgelopen en zag dat allemaal gebeuren. Ik moest er ook wel om lachen. Op dat moment heb ik er tussen gestaan en gedacht, Wauw, wat een foto.

K: Ik ben vooral nogal onder de indruk van haar houding. Bedrukt met een last maar ook sereen.

VM: Ja, dat zie je goed. Daarom is het ook zo mooi dat op de achtergrond het hek te zien is van het Koor in de Nieuwe Kerk waar zij ruim 10 jaar daarvoor, met twee vingers omhoog, trouw zwoer aan de grondwet.

K: Je wordt wel camera-vaardig met zo'n beroep. Je leert je continu te verhouden tot de camera en tot mensen die je bekijken.

VM: Je moet je altijd bewust zijn van het feit dat er iemand een foto van je kan maken. Nu natuurlijk helemaal door de mobiele telefoon. Soms zit er een foto bij die de die de serieuze pers niet kan maken. Er staan 1000-en mensen met mobiele telefoontjes, die maken de leukste foto's.

K: Is de rol van de fotograaf daarom veranderd? Het feit dat dat we allemaal een camera hebben beïnvloedt het ons gedrag en de manier waarop je je in de publieke ruimte beweegt?

VM: Met een mobieltje maak je wel makkelijk, leuke stiekeme foto's. Doe je net alsof je op je telefoon zit en ondertussen maak je een foto van iemand tegenover je, dat doe ik ook.

K: Wat vind jij zelf van de monarchie?

VM: Ik heb geen mening over de monarchie. Het is folklore. Ik ben nu een boek aan het lezen over de geschiedenis van de monarchie van Kemal Rijken. Dat stemt tot nadenken over de rol van de monarchie. We hebben er nog maar een paar in Europa. Hun rol is in veel gevallen uitgespeeld. Toch zijn ze een bindende factor voor een land. Maar dat zou een goede president ook kunnen. Toch voelen veel mensen zich er prettig bij. Ik heb er geen last van. Ik vind het wel prima dat ze er zijn. Als ze maar geen gekke dingen gaan doen en heel erg in de staatskas gaan graaien.

K: Er is natuurlijk altijd de discussie over het geld van het koningshuis.

VM: Ja nou ja, alles kost geld. Maar ik vind wel dat ze belasting moeten gaan betalen. Dan heb je minder onderscheid. Maar ik vind het belangrijker dat ze zorgen voor gezonde tegenspraak als machthebber van een land. Het is belangrijk te bepalen met wie je je omringt en hoe je terecht

gevozen wordt. We hebben hier een burgemeester in Rotterdam, hartstikke leuke man, Ahmed Aboutaleb. Die kwam met veel tromgeroffel binnen en heeft zich ontpopt als een goede burgemeester. Maar op enig moment had hij te weinig tegenspraak. Als je geen tegenspraak krijgt, en je omringt met alleen maar mensen die vinden dat je het goed doet, dan gaat het mis.

K: Voel jij je vrij?

VM: Ik heb mij nooit echt belemmerd gevoeld. Ik zocht altijd wegen om dingen op mijn manier vast te leggen. In bepaalde situaties voelde ik me ongemakkelijk. Vaak waren het mannetjes die aan me begonnen te duwen en trekken, omdat ik ergens niet mocht staan. Dat ging wel tegen mijn gevoel van recht in, dan speelde mijn vrijheidsdrang als fotograaf op. Maar over het algemeen dook ik dan weg en ging ik een ander plekje zoeken. Dan had ik vaak nog een leukere, interessantere foto. Als ik thuiskom in Nederland, dan voel je pas wat vrijheid is. Heel anders dan bijvoorbeeld in Amerika waar een veiligheidsman van de President, met gun, tegen mij zegt, "If you move again, I have to remove you by force". In Nederland voel ik me altijd het meest vrij.

De expositie "The Royals" van Vincent Menzel is te zien van 15 augustus tot 23 september 2024 te zien in de Van Stolk Kiosk op de eerste etage van de Centrale Bibliotheek Rotterdam.

Atlas Van Stolk "Selfie" Robin Utrecht

Atlas Van Stolk "Portret van een vrouw" Johannes Baer, 1867 - 74

Eén lens op jezelf, één lens op de buitenwereld: hoe smartphonecamera's de (on)vrijheid van jongeren beïnvloeden

door Isabel Heijne

We hebben veel vooroordelen over jongeren en hun smartphone: ze maken continu selfies, zijn veel bezig met zichzelf en hun (online) reputatie. Maar is de realiteit werkelijk zo eenzijdig? In hoeverre maakt de continue aanwezigheid van een camera jongeren vrij, of juist minder vrij? Foto's van fotograaf Robin Utrecht uit de Atlas Van Stolk tonen jongeren die druk bezig zijn foto's te maken met hun smartphone. De beelden voelen inmiddels bijna cliché, maar een vergelijking met een foto uit de negentiende eeuw illustreert hoe sterk de foto's van Utrecht een huidig tijdsbeeld tonen. Nu is de smartphone waarmee de foto's worden genomen onderdeel van iets groters. Alleen maar focussen op selfies en de zogenaamde zelfobsessie van jongeren doet de invloed van de smartphonecamera, en de manier waarop jongeren die gebruiken, tekort.

Sinds de eerste camera's in de eerste helft van de negentiende eeuw heeft de ontwikkeling van de fotografie een lange weg afgelegd, tot de draagbare en gebruiksvriendelijke smartphonecamera's van vandaag. **De eerste camera's hadden een lange sluitertijd, waardoor je voor een portret soms wel een uur moest blijven zitten.** Fotografie was duur en vereiste gespecialiseerde kennis. In 1947 veranderde dit met de opkomst van polaroid fotografie. Daarna ontwikkelde de fotografie zich hard, met de eerste draagbare digitale camera in 1975. Vanaf 2007 werden telefoons met camera beschikbaar voor het grote publiek, en vanaf 2010 veranderde de toevang van de selfiecamera de smartphone fotografie voorgoed. Dankzij telefoons, met één lens op de buitenwereld en één lens op de fotograaf gericht, kon het dagelijks leven nu ook worden vastgelegd inclusief commentaar van de maker.

Het onderzoek naar gebruik van de smartphonecamera van Thomson & Uddin (2023) geeft veel inzicht in hoe verschillende leeftijdscategorieën fotograferen met de smartphone en wat hun motivaties zijn. Zo kwam hier uit dat jongeren en ouderen fotografie voornamelijk voor zichzelf gebruiken, bijvoorbeeld om een moment te herinneren of te delen met anderen, terwijl andere leeftijden de smartphonecamera voornamelijk voor werk en praktische doeleinden gebruiken. Jongeren in het onderzoek omschreven dat ze vooral foto's van 'random' dingen nemen, zorgeloos en zonder doordacht plan. Dit gebeurde vooral als ze iets leuks deden of met vrienden waren. Wat het onderzoek ook aantoonde is dat veel vooroordelen over jongeren niet per se waar zijn: zo namen de jongeren in het onderzoek het minste aantal foto's van alle onderzochte leeftijdscategorieën, en maken ze in de praktijk relatief weinig selfies – minder dan de groep van twintig- tot veertigjarigen. Volgens Thomson & Uddin is het, ook in lijn met eerdere onderzoeken, dus overdreven om jongeren 'selfie-obsessed' te noemen. De jongeren beschreven wel dat sociale media de belangrijkste invloed hebben op hoe ze de wereld zien en vastleggen. Ze fotograferen bijvoorbeeld verticaal, zodat het beeld beter op Snapchat of Instagram past.

De toegankelijkheid van de smartphonecamera biedt jongeren kansen zich te uiten op manieren die eerst niet beschikbaar waren. Dankzij sociale media is de smartphonecamera een portaal tot de online wereld. Hoewel het internet begon als plek om privé interesses te presenteren en delen, is het tegenwoordig veel meer dan dat. Door de 'context collapse', het feit dat allerlei doelgroepen (vrienden, familie, collega's en vreemden) zich op dezelfde online platformen bevinden, kun je nauwelijks meer onderscheid maken wie online wat van jou kan zien. Enerzijds kan je door het delen van privéfoto's ineens viral gaan, en daar veel geld of een carrière als influencer aan overhouden. Anderzijds is het internet ook de plek waar belangrijke maatschappelijke en politieke debatten plaatsvinden. De kracht hiervan werd onder meer geïllustreerd door de Arabische Lente en de Black Lives Matter protesten. Deze grootschaligheid en het gebrek aan controle genereert kansen om jezelf te presenteren en uit te

spreken over onderwerpen die je belangrijk vindt. Maar het levert ook zorgen op over privacy, en de boodschap die je uitzendt met je foto's: durf je bijvoorbeeld nog zomaar een foto van een vliegvakantie online te zetten?

Doordat de camera nu altijd en overal aanwezig is, en deze direct verbonden is met ons leven online, beïnvloedt dit ons gedrag in het dagelijks leven. In **Aandacht is het nieuwe goud** (2016) beschrijft Tim Wu hoe commercie steeds dichterbij tot ons is gekomen: waar reclame eerst alleen plek had op zuilen op straat, kwam het vanaf de twintigste eeuw ons huis binnen via de televisie en radio, en is het tegenwoordig via de smartphone altijd binnen handbereik. Zoals Jia Tolentino concludeert in haar boek **Spiegelgeloof** (2020) gaat deze online wereld altijd door, het is onze nieuwe 'city that never sleeps'. Als je 's nachts slaapt blijven de likes en comments binnenstromen. Er is altijd wel iemand online, waardoor het internet continu invloed uitoefent op ons dagelijks leven.

In zijn invloedrijke boek **De dramaturgie van het dagelijks leven: Schijn en werkelijkheid in sociale interacties** (1959) beschrijft socioloog Erving Goffman hoe onze sociale interacties een soort optreden zijn, omdat we controle willen over de indruk die we op anderen achterlaten. Met het online delen van foto's doen we hetzelfde: er zit altijd een verschil tussen het moment zelf en de foto ervan. In de foto's die Vincent Mentzel van Willem-Alexander maakte is een duidelijk overgangspunt te zien waar de kroonprins van jongen in representatief staatshoofd verandert. Voor jongeren van nu is dit echter een veel grijzer gebied. De grens tussen de online en de 'echte' wereld bestaat nauwelijks nog. **Een kind dat vanaf de geboorte een smartphonecamera op zich gericht heeft, maakt het 'optreden' onderdeel van zijn identiteit.** Maar wie een optreden geeft heeft daarna ook een 'backstage' nodig, een plek waar je niet representatief en perfect hoeft te zijn, en die plek lijkt steeds lastiger vindbaar.

De grootschaligheid, oncontroleerbaarheid en continue aanwezigheid van het internet dringt via de smartphonecamera het dagelijks leven binnen en beïnvloedt ons gedrag. Het verschaft echter ook zekere vrijheden, zoals kansen om je creatief te uiten, fotografie te omarmen als onderdeel van je persoonlijk leven en vertrouwd te raken met nieuwe technologie. Bovendien kleuren vooroordelen ons beeld van jongeren: we kijken naar een klein groepje influencers en denken dan dat alle tieners zo zijn. Het is echter maar de vraag in hoeverre jongeren zelf in de hand hebben welke invloed de smartphone op hun leven heeft. Het is ten slotte onderdeel van een systeem dat veel groter is dan zichzelf. De technologie blijft zich ontwikkelen, dus zal onze omgang ermee dat ook moeten doen. Want ook als de telefoon uitstaat heb je altijd één lens gericht op jezelf en één op de buitenwereld.

LITERATUUR

- Goffman, E. *De dramaturgie van het dagelijks leven: Schijn en werkelijkheid in sociale interacties* (Garden City, NY, 1959)
- Thomson, T.J., & Uddin, S. 'Contemporary ways of seeing: exploring how smartphone cameras shape visual culture and literacy', *Journal of Visual Literacy* (15 november 2023)
- Tolentino, J. *Spiegelgeloof: Reflecties op zelfbedrog* (Amsterdam, 2020)
- Wu, T. *Aandacht is het nieuwe goud* (Amsterdam, 2016)

Isabel Heijne is conservator bij de Atlas Van Stolk

KHADIJA & OSAIJE

tekst: Kim de Groot

Ze zijn eigenlijk heel hard aan het blokken voor hun examens maar hebben gelukkig een half uurtje tijd om te praten over hun rol als stagiaire op de Jongerenvloer. En over hun ideeën voor de bibliotheek en de Atlas Van Stolk.

Khadija: Wat mij aanspreekt aan de bibliotheek is dat je hier naartoe kan komen om zelf een soort omgeving te bouwen met andere mensen. Ik vind het heel leuk om te zien dat er een nieuwe doelgroep naar de bieb komt. Zij kunnen gewoon bij elkaar komen en iets heel tofs maken.

Heb je het gevoel dat je de vrijheid hebt om hier jouw plek te maken?

Khadija: Ja zeker, we willen ervoor zorgen dat de bibliotheek niet meer alleen een plek is waar je kan studeren, boeken kan lezen, etcetera. We zetten alles ook op ons TikTok account om ervoor te zorgen dat jongeren hier naartoe komen en het gevoel hebben dat ze hier ruimte hebben om hun ideeën te delen, om hun talenten te delen, iets te organiseren.

Osaïje: We stappen op jongeren af om meer connecties te bouwen, en vragen ze om ons te volgen op onze socials. Maar we spelen we ook gewoon spelletjes met iedereen. Ik vind wel dat de bieb zich nog meer kan uitspreken naar jongeren. Laat ze zelf hier ook dingen organiseren.

Khadija: Ik heb laatst met Stephany, een andere stagiaire, een Sip & Paint activiteit georganiseerd, met alcoholvrije mocktails natuurlijk ;-) waarin we een avond gingen verven.

Als wij op jongeren afstappen, zie ik dat er heel snel een soort enthousiasme naar boven komt. Jongeren willen iets voor zichzelf starten. Laatst sprak ik een jongen die iets met mode wil doen. Hij zou graag meer op het gebied van mode in de bieb willen zien.

Khadija: Soms spreken we jongeren die mentaal niet goed hun vel zitten waardoor ze hulp willen, maar dan niet weten dat 'At Ease' in het gebouw zit en dat je daar elke woensdag gewoon kan binnenlopen of dat je online met ze kan afspreken.

Osaïje: Als ik de sleutel van de bieb had zou ik meer chill ruimtes met zitzakken maken. De bieb mag wat knusser.

Khadija: Als wij gewoon bij elkaar zitten en chillen, komen er heel snel goede gesprekken op gang waarin we onze mening kunnen delen maar

ook gewoon over dingen kunnen praten uit ons persoonlijk leven. Uit die gesprekken komen ook ideeën boven, zo van 'hee ik wil dat er een tandarts in de bieb komt'. Dan kan je vervolgens meteen naar een helpdesk waar je dat idee kan invoeren.

Khadija: Een cafe vibe in de bieb zou ik erg leuk vinden. Gewoon met muziek op de achtergrond, heel open, heel fris, heel fijn, veel zonlicht.

Hebben jullie nog een aanrader, iets waarvan je zegt, dat moet je écht eens uitproberen?

Khadija: Om de week op vrijdagavond wordt Zuidplein Lounge bij de locatie Zuidplein georganiseerd. Een avond waarop jongeren hun talenten kunnen laten zien. Sommige zingen, sommige dansen, sommige doen aan spoken word. Op die avond, zie je echt de sociale cohesie uit Rotterdam, er komen soms zelfs mensen voor uit Ridderkerk.

Echt een hele fijne sfeer en een leuke avond om mensen te ontmoeten. Die nabijheid hebben met een groep, in een fijne omgeving, dat heb je wel echt bij Zuidplein Lounge.

Osaïje: Mensen krijgen een podium dat ze normaal niet hebben. Ook komen er bekende artiesten optreden en geven dan ook feedback op jouw optreden. En het is gratis! Ik heb er zelf ook al opgetreden, ik doe aan Afro dans.

Hoe kunnen we jongeren bekend maken met de Atlas Van Stolk en erachter komen op welke manier ze het zouden willen gebruiken?

Osaïje: Mensen aanspreken op de vloer en erover vertellen. En vooral ook de beeldbank online laten zien. Misschien kunnen ze jullie volgen op de socials?

Khadija: Ik zie een plek voor me waar je naar binnen kan lopen waar je de échte originelen uit de collectie kan zien, met een mooi verhaal erbij. Een opstelling die steeds verandert en waar je steeds weer doorheen kunt lopen als je in de bieb bent.

Alles is zo digitaal de laatste tijd. Ik heb het gevoel dat mensen juist meer terug willen naar gewoon, echt fysiek. Dus juist originele stukken bekijken, zou ik heel spannend vinden.

Osaïje: Misschien ook koppelen aan verhalen die nu spelen. Koppelen aan de actualiteit. Zo kan je misschien makkelijker een connectie maken tussen werken uit de collectie en thema's die voor jongeren spelen. We hadden het net over dans bijvoorbeeld of fashion.

Goeie tips, bedankt!

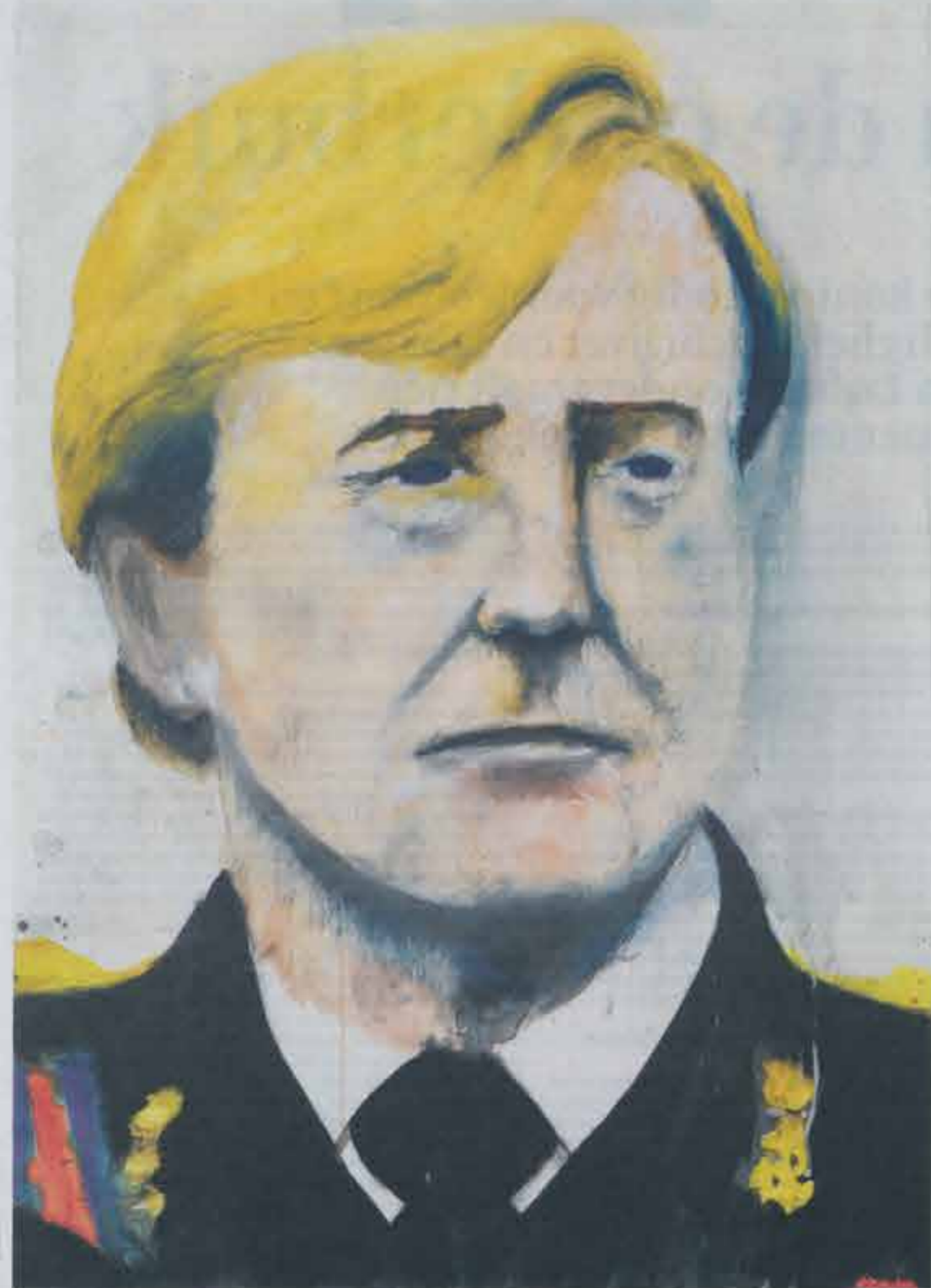

THE ROYALS

14 Koning Willem-Alexander

Drie kunstenaars, drie koningen

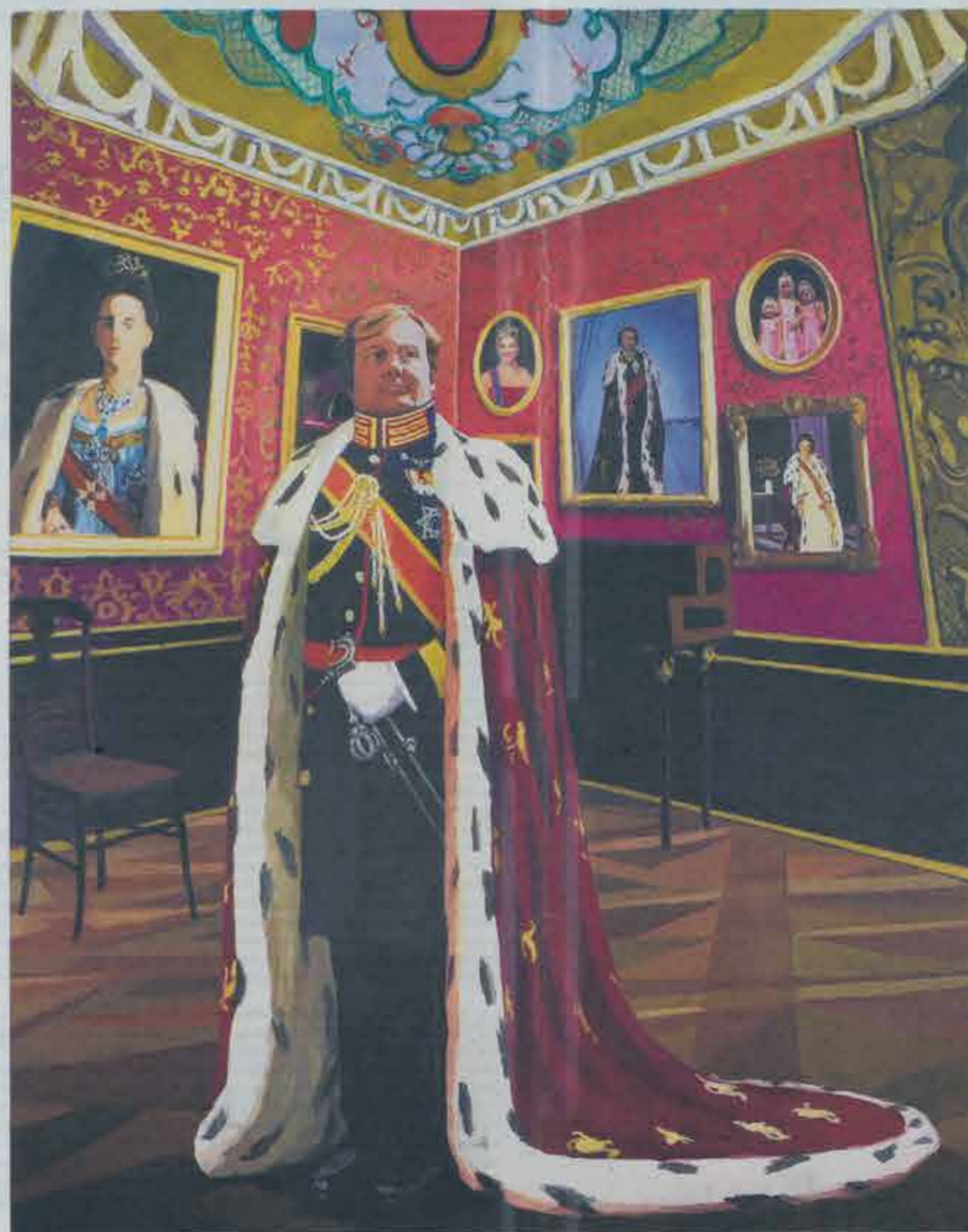
De staatsieportretten van koningin Beatrix zullen vanaf 1 mei worden vervangen door staatsieportretten van koning Willem-Alexander. NRC Weekend vroeg drie kunstenaars die eerder een koninklijke subsidie of prijs ontvingen, naar hun versie van dat staatsieportret.

Iris Kensmil

Iris Kensmil (1970) groeide op in Suriname en studeerde aan de Academie Minerva in Groningen. In haar werk behandelt ze dikwijls postkoloniale onderwerpen; de actieve rol van zwarte mensen in de geschiedenis van de Westerse wereld. Haar werk hangt momenteel in de vaste opstelling van het Stedelijk Museum in Amsterdam en in de Schuttersgalerij van het Amsterdams Museum.

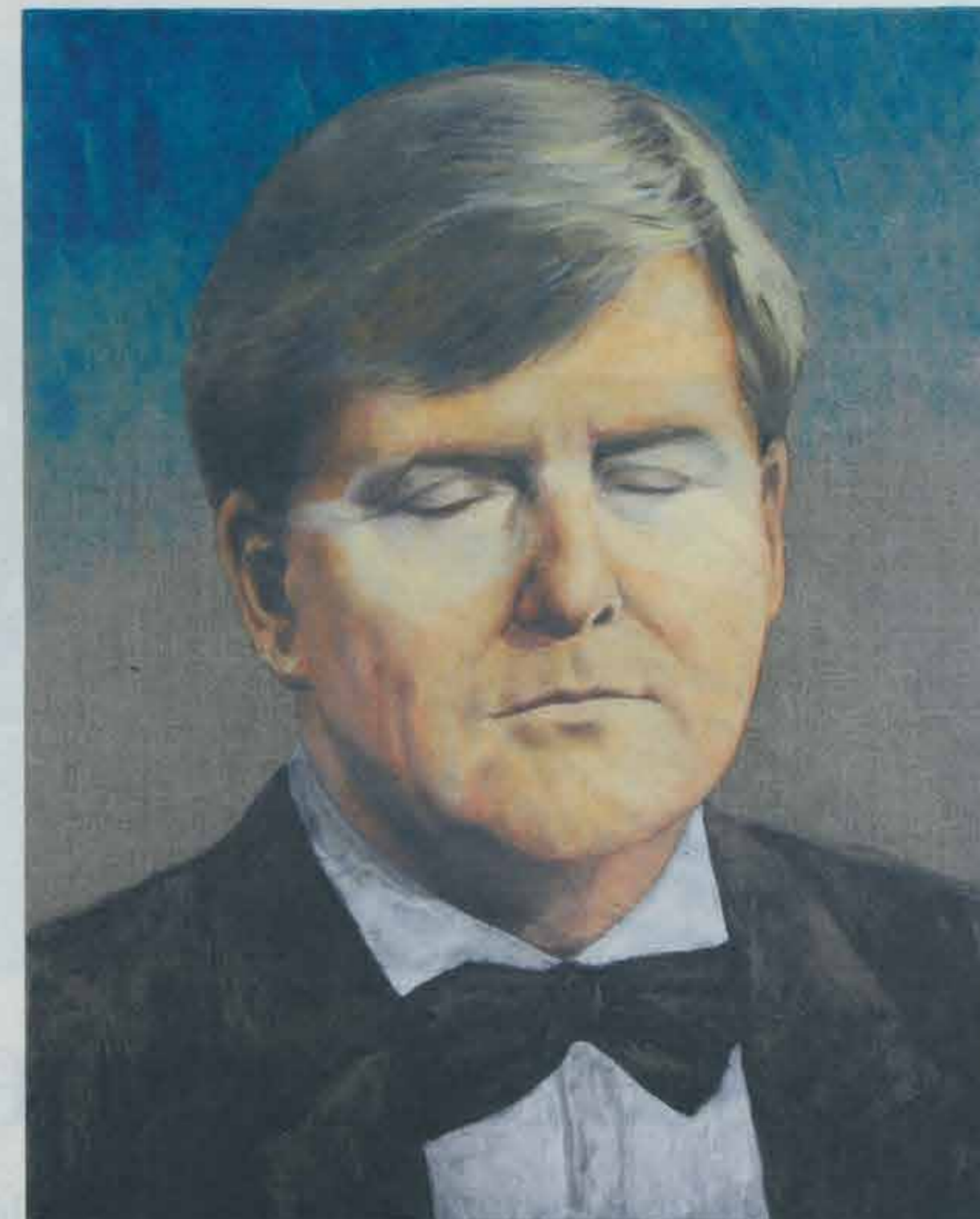
„Ik heb prins Willem-Alexander twee keer ontmoet bij openingen. Ik had daardoor ook wel feeling met het maken van een portret van hem. Ik maak een portret altijd in meerdere versies. Als ik dan kies voor het definitieve werk laat ik mij leiden door de kwaliteit van de schildering, niet door welke emotie het portret toont. Want ach, emoties duiken vaak zomaar op.“ (Onze Koning Willem Alexander, Inkt en pastel op papier, 100x70 cm)

Helen Verhoeven

Helen Verhoeven (1974) groeide op in de Verenigde Staten, waar ze naar de kunstacademie ging in New York en San Francisco. Daarna volgde ze lessen aan de Rijksakademie in Amsterdam. In 2008 won ze de Koninklijke Prijs voor de Vrije Schilderkunst. „Ik heb me geïdentificeerd op de positie van Willem-Alexander binnen de traditie. Ik plaats hem in de hoek van een kamer waarin patronen, decoratie en familieportretten hem

omringen. Zie die sterke aanwezigheid van koninklijke vrouwen in zijn leven: de drie koninginnen die hij opvolgt, zijn vrouw, zijn drie dochters, een daarvan onze nieuwe kroonprinses. Daar staat hij, in zijn zware mantel. Ik stel me dan voor hoe hij zich zou kunnen voelen.“ (Koning, olieverf op doek, 203x160 cm.)

Jenny Lindblom

Jenny Lindblom (Zweden, 1981) studeerde in Amsterdam, aan de Rietveld Academie en het Sandberg Instituut. Lindblom schildert gebruide en niet-gebruide huid om aan te geven hoe ons ware zelf ons imago doorkruist. „Het liefst laten we onszelf op ons best en mooist zien – zongebruind – maar daar schijnt de

persoon die we écht zijn soms doorheen. Een prins kan echter nauwelijks van zijn publieke persoon loskomen – daarom schilder ik hem met de ogen dicht. Op die manier kan hij zich toch even in zichzelf terugtrekken.“ (Untitled, olieverf op doek, 48x38 cm.)

Wat doen we met de Beatrixen?

Wat gebeurt er met de oude staatsieportretten nu Willem-Alexander koning wordt? Weggooien, behouden of verkopen?

tekst Pieter van Os

In totalitaire regimes gaat het om tienduizenden, zo niet honderdduizenden portretten van de grote leider. In constitutionele monarchieën als Nederland vindt het staatsieportret slechts een weg naar rechtbanken, gemeentehuizen, provinciehuizen, ambassades en andere openbare gebouwen. Toch gaat het daarbij nog altijd om duizenden exemplaren. Komende dinsdag zijn ze aan vervanging toe. De vraag in menige rechtbank en ambassade: wat doen we met Beatrix? Bij de rechtbank in Rotterdam hebben ze besloten eerst te inventariseren wat de verschil-

lende portretten eigenlijk waard zijn. Gewone „printjes“, zoals voorlichter Judy Roosen het noemt, kunnen de papierbak in, of met het personeel mee naar huis. „Maar neem de buste die we van Beatrix hebben, die doen we natuurlijk niet zomaar weg.“ Rijksgebouwen zoals een rechtbank dienen overvloedige goederen, waaronder kunst, af te geven bij Domeinen Roerende Zaken. Bij die overheidsdienst weten ze nog niet wat ze met de binnenkomende Beatrixen zullen doen. Sommige zullen naar het Instituut Collectie Nederland gaan. Minder waardevolle

werken worden misschien verkocht, wat gebruikelijk is met spullen die bij de dienst belanden. „Maar dat weten we nog niet zeker hoor“, zegt een voorlichter. „We gaan niet zomaar koninginneporretten verkopen, die verdienen respect.“ En wat gebeurt er met de honderden portretten die op de buitenposten van de monarchie hangen? Harer Majesteits ambassades worden dinsdag Zijner Majesteits ambassades, met nieuwe portretten aan de muur. Ze blijven behouden, laat het ministerie van Buitenlandse Zaken weten. „Want ze zijn meer dan zomaar

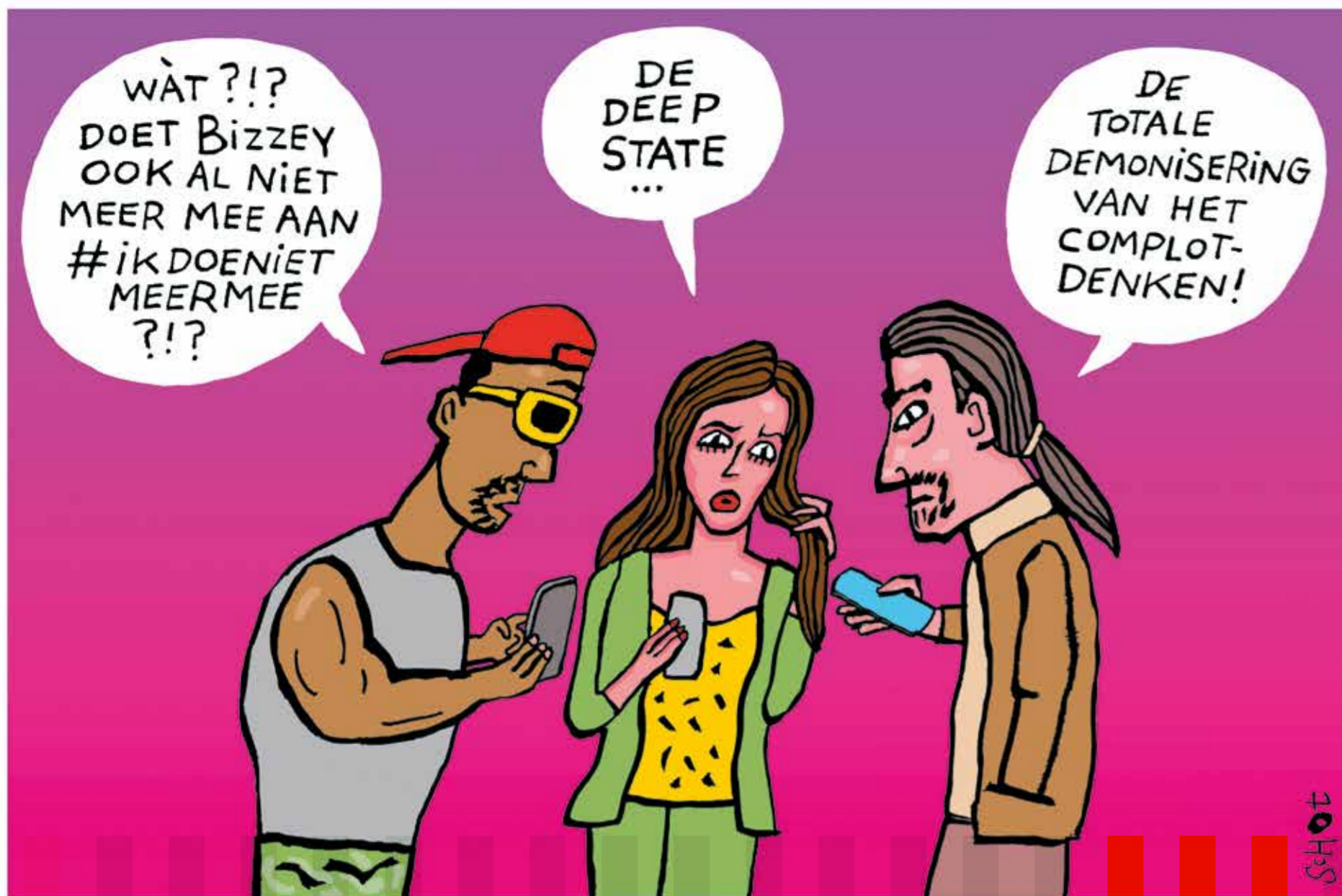
staatsieportret.“ Het ministerie verwacht dat veel ervan blijven hangen, al krijgen ze een minder prominente plek. Als het ooit tot afstoten komt, wellicht als Beatrix overleden is, dan zal het ministerie ze „naar Domeinen sturen“. Van instellingen met staatsieportretten aan de muur wordt verwacht dat ze de Alexanders downloaden op de site van de Rijksvoorlichtingsdienst (RVD). Iedereen kan dat trouwens gratis. Het zijn de enige officiële staatsieportretten, want sinds de kroning van Beatrix hebben alleen de portretten die zijn gemaakt in opdracht van de RVD deze status. Ze zijn al te

vinden op de site, maar nog niet in hoge resolutie, die nodig is voor een mooie afdruk. De RVD wacht met die hoogwaardige afbeeldingen tot na de kroning – tot lichte verbazing van officiële instanties. De rechtbank in Rotterdam zegt: „Pas op 1 mei kunnen we ze downloaden en daarna moeten ze naar een forozzaak voor een afdruk. Dat zal een paar dagen kosten.“ En dus spreken rechters komende week vonnissen uit zonder koningsportret. Dat mag sinds 1983. Bij de Grondwetswijziging in dat jaar bepaalde de wetgever dat recht niet meer wordt gesproken „uit naam van de koning“.

Vincent Mentzel: Dit is zijn jongenskamer op Huis ten Bosch. Deze foto is gemaakt in het kader van het boekje voor zijn 18e verjaardag. We hebben een aantal plekken bezocht, onder andere bij hen thuis. Het was de bedoeling een soort van ongedwongen situatie vast te leggen met hem en zijn familie en zijn broertjes. Het is een lekkere rommelkamer met leuke posters aan de muur en de labrador die zich tegen hem aan vlijt. Een echte jongenskamer met zijn Lionel Richie poster aan de muur en woordenboeken in de kast, tja er was nog geen internet...

#FREETHELINFLUENCERS

TRAIN JE DEMOCRATIE SPIER

tekst: Kim de Groot

Een gesprek over verdwenen broederschap, kleine stapjes en hoe de bibliotheek kan voortborduren op de bubbel van de breiclub

TON VAN VLIMMEREN

Is inmiddels met pensioen maar opgeleid als psycholoog werkte hij in en voor het onderwijs waar hij zich bezig hield met kinderen met leerproblemen. Na de verantwoordelijkheid voor het openbaar onderwijs in Utrecht heeft hij de overstap gemaakt naar directeur van de Openbare Bibliotheek Utrecht. Hij was ook president van de Europese bibliotheekkoepel Eblida.

Wat spreekt je aan in de bibliotheek als publieke plek?

Voor de bibliotheek opengaat staan er al rijen mensen voor de deur die gebruik willen maken van die bibliotheek en daar willen zijn. Dat is een aspect wat mij ontzettend aanspreekt. Dat het een plek is waar iedereen kan komen en je niks hoeft. Je hoeft geen lid te zijn, je kunt er gewoon naar binnen lopen.

Op dit moment is het vertrouwen in instituties laag. Hoe zie jij die beweging van wantrouwen in relatie tot de bibliotheek? Ik vind dat een moeilijke vraag, maar laat ik beginnen met een aanloopje. Eddie Obeng is iemand die het begrip 'organiseren na middernacht' heeft geïntroduceerd. Kort samengevat: vroeger maakten mensen vierjarenplannen om veranderingen door te voeren. Er werd tijd voor genomen. Dat maakte het voor iedereen helder welke kant

we op gingen. (Zo ideaal als ik het nu schets ging het natuurlijk allemaal niet.) De reïnering van Obeng is dat de snelheid van veranderingen in de afgelopen decennia zo groot is geworden dat mensen het niet meer kunnen bijbenen. Tervijl wij slapen, verandert er van alles en als we wakker worden, zijn we de draad kwijt. Dit maakt veel mensen onzeker. Ze verwachten dat de overheid veel voor ze oplost. Maar de overheid weet het ook niet altijd, denk aan de coronacrisis. Dan ontstaat er ook veel kritiek. Die kritiek in combinatie met het ontwikkelde individualisme zorgt voor de afbraak van autoriteit. Mensen hebben bijvoorbeeld geen vertrouwen in de wetenschap, en laten zich gemakkelijker beïnvloeden door bijvoorbeeld influencers die een schijnzekerheid bieden. Dat is soms een aantrekkelijk alternatief.

Geeft mensen dat mogelijk een gevoel van vrijheid? Zelf kunnen kiezen, bepalen hoe je je leven inricht? We zitten in een samenleving waarin het concept vrijheid is verworden tot "ik mag doen wat ik zelf wil, ongeacht wat dit voor de ander betekent" Daarmee is de notie verloren gegaan dat vrijheid ook altijd betrokken was op de ander. Wat ik zou willen is dat mensen de lust zouden voelen om te willen weten hoe de dingen in elkaar zitten, zich te informeren, en dan zelf tot oordelen komen. Nieuwsgierig zijn. Niet alles voor waar aannemen, of het nou door de wetenschap of een andere partij gepresenteerd wordt. Die nieuwsgierigheid mis ik in de samenleving. Vrijheid, individuele vrijheid is in belangrijke mate een zelfbeschikkingsrecht. Zelfstandig een oordeel kunnen vormen en kunnen kiezen en je kunnen uiten. Maar ja, je bent pas echt vrij als

je dat kunt doen op basis van de informatie die je eigen hebt gemaakt en kritisch hebt getoetst. Dat kritisch zijn op de bronnen die je leest of gebruikt is nu in het tijdperk van sociale media en AI heel erg belangrijk. Je moet goed opletten want je wordt snel verleid door allerlei verhalen. Dat gebeurt gemakkelijk als je in een informatiebubbel terecht komt. In dat geval ben je helemaal niet vrij maar gevangen. Train daarom je democratie spieren. Met vaardigheden als mediawijsheid en kritisch denken en goed luisteren en begrijpend lezen. Jullie doen dat bijvoorbeeld met de Atlas Van Stolk. Op dat gebied liggen kansen voor bibliotheken.

Hoe zou je als bibliotheek mensen kunnen motiveren en helpen om hun bubbel te doorbreken? Misschien zitten ze er niet op te wachten en voelt die bubbel wel lekker? Hoe zou je ze toch kunnen bereiken? Ja dat vind ik een van de moeilijkste vragen. Ik denk in eerste instantie aan samenwerkingen met scholen waar je kinderen kunt bereiken. Om aansluiting te vinden moet je met mensen in gesprek om erachter te komen welke behoeftes er zijn. Een mooi verhaal van een andere aanpak is dat van de Leeszaal in Rotterdam West. Die is opgezet door bewoners als reactie op het sluiten van meer dan de helft van de bibliotheken in Rotterdam een aantal jaren geleden. Zij hebben toen met mensen gepraat; wat zou er volgens jullie in de leeszaal moeten gebeuren? Wat voor plek moet het zijn? En hoe kan een bibliotheek daarin voorzien?

"Volgens mij zijn we helemaal niet zo tolerant, maar onverschillig. De gedachte die heerst is: zolang het mij niet raakt, mag jij anders zijn. Maar dat is geen tolerantie."

Het is heel belangrijk om die aansluiting te maken bij het leven van mensen. Een thema als mantelzorg of ouderenzorg zou mogelijk een ander bibliotheekpubliek aantrekken dan hoge literaire programmering. Want de doelgroep die je nu nog niet altijd binnen hebt zijn niet per se lezers, maar zitten wel met de zorg voor hun moeder.

En zouden ze wel op zo'n een bijeenkomst afkomen? Nou ja, mensen willen graag entertained worden dus als je mensen wil informeren en wil laten nadenken dan moet je daar andere vormen voor vinden. Ik ben als bibliotheekdirecteur stinkend jaloers geweest op de Erasmus Experience bij jullie, want dat is een spannende vorm waarin bepaalde vraagstukken en maatschappelijke kwesties, zonder opgeheven vingertje, aan de orde worden gesteld. Je wordt op een plezierige manier uitgenodigd om daarover na te denken. Ik denk dat we in de vormen waarin we onze inhoud aanbieden, leniger moeten worden.

Wat betekent dat voor de vorm van de bibliotheek? Ik geloof eigenlijk niet meer in de informatiefunctie van de bibliotheek. Mensen halen hun informatie vooral van hun laptop of smartphones. Vaak is die informatie gekleurd. Hele wezenlijke vragen voor de bibliotheek zijn; hoe verbinden we ons met mensen? Hoe sluiten we aan op zorgen in de samenleving? En dan als we die verbinding al kunnen maken, wat kunnen we dan doen om hen op een passende manier te bedienen?

Bibliotheken moeten mensen dus leren hoe ze met door hen gevonden informatie kunnen omgaan. Hoe informeer je jezelf? De bibliotheek speelt dan een rol bij het ontwikkelen van een kritische houding. Dat is een proces van kleine stapjes nemen. Ik was altijd heel kritisch op activiteiten als breien in de bibliotheek. Wat bij jullie in Hoek van Holland volgens mij gebeurt. Maar als een herhalende ontmoeting van mensen is het een mooie structuur waar je op voort kunt bouwen. Je kunt ondertussen ook het gesprek voeren over wat er in de samenleving gebeurt. Je kunt mensen dan verleiden om daar eens een keer over door te praten. Daarin kun je stapjes zetten. Dan ben je eigenlijk met een soort opbouwwerk bezig waarvan je ook kunt afvragen, moeten bibliothecarissen dat doen? Of heb je daar andere professionals bij nodig?

Bedoel je dat er situaties gecreëerd moeten worden waarin mensen elkaar steeds opnieuw ontmoeten, waarvanuit vervolgens iets kan groeien? Ik was met mijn dochter aan het hiken in Nepal en daar heb je een club die heet [...] en die werkt met een methodiek waarbij ze met mensen in gesprek gaan. Hoe ziet jouw leven eruit, wat speelt daar? Welke kansen zou je zien om je leven te verbeteren? En wat zou de bibliotheek daarbij kunnen betekenen en hoe kunnen we dat dan gaan organiseren? Dus die beginnen met samenlevingsopbouw. Veel Nederlandse bibliotheken willen die kant wel op, en eerste stappen worden gezet, maar eigenlijk zijn ze vaak

nog in hoge mate de klassieke boekenbibliotheek.

De verandering die je beschrijft vraagt wel moed en een meer radicale aanpak van de bibliotheek? Nou over radicaal gesproken. In de bibliotheek van Oslo, in Noorwegen, ontstond er tumult rondom een rechtse spreker die was uitgenodigd. De directeur heeft toen twee dingen heeft gedaan. Een gesprek met de stad, de politiek maar ook met de medewerkers georganiseerd. Over de manier waarop de bibliotheek dit kan organiseren zonder een platform te worden voor rechts politieke uitingen en vooral het belang van het gesprek te benadrukken. Is het niet bij uitstek de bibliotheek waar dit soort geluiden naar voren moeten kunnen komen en moeten kunnen worden bediscussieerd. Ik vind het vooral heel sterk dat hij ook de medewerkers hierbij betrokken heeft. Dat is iets wat we vaak nalaten. We weten vaak niet van elkaar wat we allemaal organiseren. Maar wat voor bibliotheek willen we zijn, zoals in Oslo, welk risiconiveau willen we aan als organisatie? Dat gesprek wordt eigenlijk met medewerkers zelden gevoerd en dat is wel van belang. Want je moet het toch met elkaar doen.

In je artikel, "Bibliotheken en democratie", schrijf je dat mensen niet meer in staat zijn om het met elkaar oneens te zijn. Dat deed me denken aan Erasmus, hij zei; "er zijn veel mensen met veel verschillende meningen, laten we het in ieder geval met elkaar eens zijn, dat we het oneens zijn. Is daar oefening voor nodig?"

Nederland zegt een tolerant land te zijn en dat suggereert dat we ruimte hebben voor anders denken of anders zijn. Volgens mij zijn we helemaal niet zo tolerant, maar onverschillig. De gedachte die heerst is: zolang het mij niet raakt, mag jij anders zijn. Maar dat is geen tolerantie. Annelie de Dijn verwoordt het in haar boek, Vrijheid, een ongemakkelijke geschiedenis. Die zegt; vrijheid is een concept geworden wat is versimpeld en verwaterd tot. "Ik mag doen wat ik wil". Het individu staat in het centrum. Daarmee is de hele betrekking tot de ander en de betrekking tot de samenleving verloren gegaan. Tijdens de Franse revolutie en de Amerikaanse revolutie, 250 jaar geleden, was het besef van de verbintenis met 'die ander' er nog. Vrijheid, maar ook gelijkheid en broederschap. Dat zijn onmisbare waarden naast alleen maar vrijheid. Extreem rechtse politici spelen daarop in. Het anders zijn van anderen wordt enorm negatief geladen. Ik las laatst dat is onderzocht dat het taalgebruik van nu en de jaren 30 enorm veel overeenkomsten vertonen. Er worden met woorden tweederangsburgers gecreëerd, en minderheidsgroepen die afwijkend zijn tot een probleem gemaakt. En dat zit sterk in de taal en natuurlijk dan ook het denken dat daaraan gekoppeld is. Denk aan de taal van Wilders en bijvoorbeeld zijn 'kopvoddentax'. Dat is gevaarlijk krachtig. Met dit nieuwe kabinet maar ook met de neoliberale politiek van Rutte hebben we veel verloren. Solidariteit is verdwenen uit de samenleving. Er gebeurt in de politiek nu zo onvoorstelbaar veel dat 'normaal' is geworden. Dingen die jaren geleden, ethisch gezien, ondenkbaar zouden zijn geweest. Ik snap nog steeds niet dat half Nederland niet de straat op is gegaan om te demonstreren tegen het feit dat vier politieke partijen afgelopen november, weken hebben zitten praten over de vraag of zij zich, als toekomstig kabinet aan de Grondwet zouden houden? Hoezo kan dat ter discussie staan!?

Als we mensen willen motiveren om uit hun bubbel te komen moet de bibliotheek dus niet gaan vertellen hoe ze dat moeten doen. Maar misschien vragen; Hoe voelt het voor jou om in een bubbel te zitten? Ben je je bewust van je bubbel? Hoe ervaar je het überhaupt? Ja en dat gesprek oppakken op momenten dat bezoekers toch al in de bieb zijn en er vanuit eigen motivatie zitten. En dan op zoek gaan naar een veelzijdige groep die elkaar allemaal andere perspectieven zullen aandragen. Neem de breiclub en zet daar een keer een huisarts bij en ga in gesprek over 'zorg' bijvoorbeeld.

En wat betreft de informatiebubbel en mediawijsheid is de Atlas Van Stolk natuurlijk een kraamkamer voor de rest van bibliotheek. Jullie hebben een belangrijke rol in de huidige cultuur die meer op beeld dan woord gericht is. En laat ook vooral dingen zien die gevoelig liggen, ga het gesprek daarover aan. Dat kan mooi met een spotprent of cartoon want daar zit humor in en dat werkt verbindend.

LITERATUUR

Ton van Vlimmeren, Bibliotheken en democratie, (2023)

Staat de koning op een voetstuk of mag het volk kritisch zijn op de monarch? Wordt de koning juist meer verbeeld als hofnar dan als staats-hoofd?

Spotten met de koning: de koninklijke weg bewandelen

door Maretta Johnson

In cartoons over het koningshuis is het allemaal mogelijk. Bewondering en kritiek en alles tussen lof en spot kan in beeld vertaald worden. Cartoons en spotprenten dragen bij aan de beeldvorming over de koning. Deze afbeeldingsvormen worden vaak gezien als uitingen van kritiek op de koninklijke familie, of als media die maatschappelijke kwesties aan de kaak stellen. Maar deze prenten dragen ook bij aan het onderscheidend vermogen van een vorst. Zoals Bram Kempers beschrijft in de Atlas Van Stolk uitgave *Beatrix: Zeventig Jaar in Beeld* (2008), kan een vorst zich zonder cartoons onvoldoende onderscheiden.

Het PAROOL
ONAFHANKELIJK AMSTERDAMS DAGBLAD

1.10 euro

ANKER
Een nieuwe stadsdichter. 5

MAASSEN
Een gevaarlijke gek. PS 1

Morgen wordt ze zeventig. Het kan de onderdanen moeilijk ontgaan; de boeken en exposities ter gelegenheid van haar verjaardag tuimelen over elkaar heen. Zo opent morgen in het vaderlandse geschiednis museum Atlas van Stolk in Rotterdam de tentoonstelling 'Beatrix, 70 jaar in beeld'. De bijdrage van onze tekenaar Paul van der Steen aan die expositie staat hiernaast.

Tijdens het werk werd hij plotseling...
Een Vandaag blijkt dat 72 procent van de mensen vindt dat de monarchie mag blijven voortbestaan; twintig procent ziet liever een republiek. Beatrix krijgt van het publiek een 7,5 voor de manier waarop ze haar functie uitoefent. Het vertrouwen in prins Willem-Alexander als troonopvolger is bijna even groot.

Asbestalarm bij sloop Osdorp

MARIANNE LAMERS
MARIEKE MONDEN

AMSTERDAM - In Osdorp is asbest aangetroffen in puin van gesloopte flats. Het puin ligt midden in een woonwijk. Om verspreiding van asbest via de lucht te voorkomen, worden de bouwresten nat gehouden.

De arbeidsinspectie heeft volgens projectontwikkelaar Far West op 17 januari in de puinhopen van inmiddels gesloopte flats in de Fräibelstraat, Hoekenes en het Braillehof asbest aangetroffen. Ook is asbest aangetroffen in de laatste, nog staande flat. Het voor de gezondheid gevaarlijke materiaal had daar al uit moeten zijn. Uit een luchtmeting blijkt volgens het stadsdeel dat geen asbest in de lucht zit.

Uit de eerste visuele inspectie bleek dat het puin 'asbestverdacht' was; uit nader onderzoek moet blijken wat er precies ligt. Het werk op de bouwplaats is stilgelegd.

Stadsdeelvoorzitter Marjo Teuling is geschrokken: "Wij zijn ontzettend boos. We kunnen dit niet ongestraft voorbij laten gaan." Ook Far West begrijpt het niet: "Er is blijkbaar onvoldoende gecontroleerd," zegt een woordvoerder.

Voor de sloop is door een onafhankelijk bureau zoals vereist een asbestinventarisatie uitgevoerd en een saneringsplan opgesteld. De sanering vond plaats door bouwbedrijf Beelen. Ingenieursbureau Sanitas gaf certificaten af waaruit blijkt dat het asbest weg was.

Waarom het asbest dan toch werd gevonden, is directeur Wim Beelen een raadsel: "Het is nog niet bewezen. Wij hebben zoals het hoort gesaneerd. Misschien is het over het hek gegooid."

Beelen klaagt dat het stadsdeel niet met hem wil 'communiceren'.

RvS: boekenplan onzin
DEN HAAG - De Raad van State heeft scherpe kritiek op het plan om schoolboeken gratis te maken. Daarvan profiteren vooral de hogere inkomensgroepen, die dat het minste nodig hebben. De Raad noemt het kabinet 'onbegrijpelijk vrijgevig'. Pagina 2

Kredietcrisis nekt UBS
ZÜRICH - De Zwitserse bank UBS heeft vorig kwartaal een megevoeltes geleiden van 7,25 miljard euro, mede door afschrijvingen op de Amerikaanse hypotheekmarkt. Door het verlies verdampte de winst uit de eerste drie kwartalen. Pagina 2

Ambachtsschool terug
AMSTERDAM - De oude ambachtsschool keert terug. Jongeren van twaalf die zich inschrijven voor dit nieuwe vakcollege, krijgen de garantie dat zij na zes jaar opleiding een baan hebben. Van dit soort opleidingen komen er drie in Amsterdam. Pagina 3

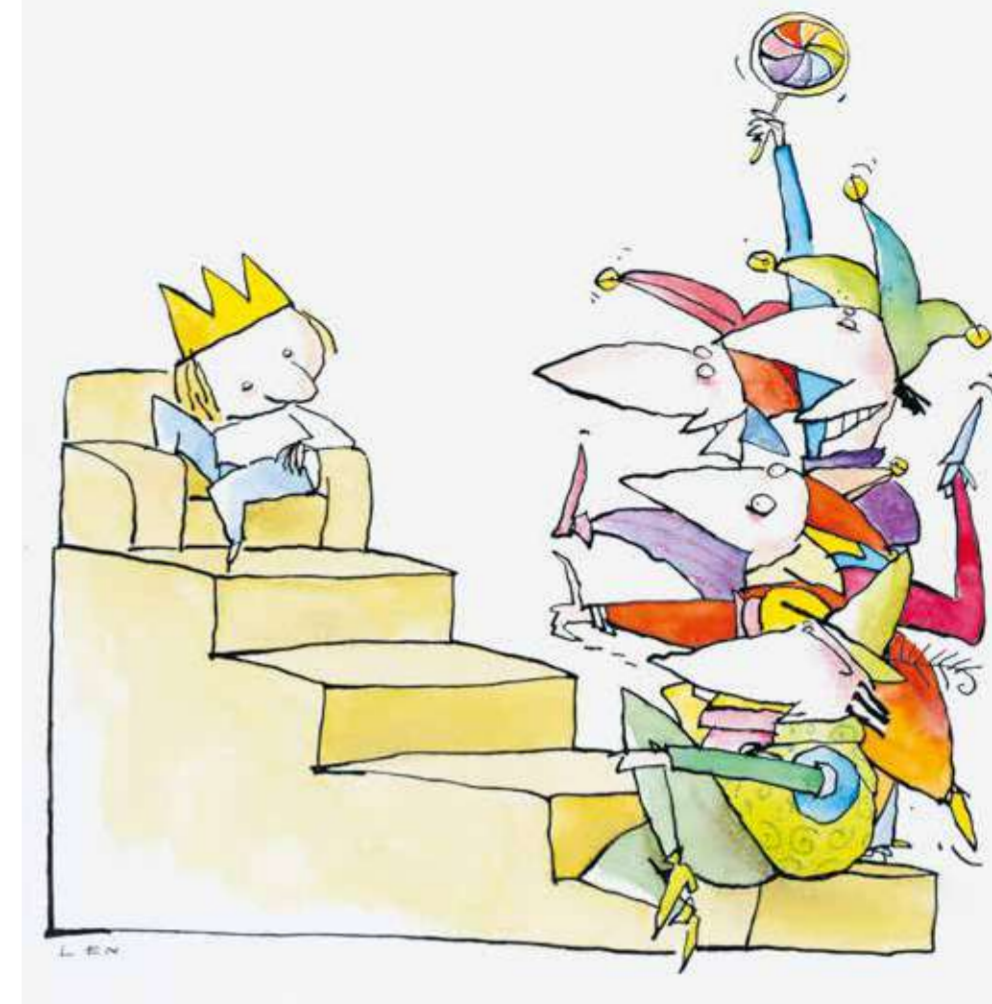
'Ruimte beter dan groen'
AMSTERDAM - Amsterdammers zijn veel minder dan Rotterdammers en Hagenaars bereid te betalen voor parken en ander groen in hun buurt. Amsterdammers willen liever meer vierkante meters woonoppervlak. Pagina 13

Peter schenkt werk
DEN HAAG - Het Letterkundig Museum in Den Haag heeft van tekenaar/schrijver Peter van Straaten 650 literaire tekeningen ontvangen. Ze zijn geschonken door Van Straaten zelf. Het Parool plaatst van hem het Dageelijks Leven. Pagina 2

Familieberichten	8	Meningen	21	Zaken	25-27	PS Film	PS 1-7
Internationaal	10/11	Cultuur	22/23	Sport	28-30	Weer & service	PS 11
Amsterdam	13-19	Agenda	24	Strips	31	Media	PS 13-16

weert morgen 10% overmorgen 30%

8 717278 710013

Voor de monarch hebben ze namelijk een functie om grootmoedigheid en zelfverzekerdheid uit te drukken. Cartoons horen daarom bij het vorstendom en in een democratie zoals wij in Nederland kennen, is de kritische kijk in cartoons een vast onderdeel van de vorstelijke beeldvorming. Spotprenten hebben dus een functie voor zowel vorst als volk. Spotprenten geven politieke en culturele waarden weer en beïnvloeden deze waarden. Maar ze hebben ook de functie om de afstand tussen het volk en het koningshuis te verkleinen met humor en kritiek.

De termen cartoon, spotprent en karikatuur hebben betrekking op humoristische tekeningen, waarbij cartoons en spotprenten -benamingen die vaak voor hetzelfde soort tekening worden gebruikt- het kenmerk hebben om kritisch te zijn. Karikaturen vergroten op een grappige manier kenmerkende eigenschappen uit. Cartoons en spotprenten hebben vaak betrekking op actuele zaken. Denk bijvoorbeeld aan de gebruikelijke bordesfoto bij het aantreden van een nieuw kabinet, waarvan cartoonist Siegfried Woldhek traditioneel een tekening maakt voor de voorpagina van de krant. Om cartoons te doorgronden, is het goed om op de hoogte te zijn van het nieuws, zodat meer te zien is dan alleen een mooie plaat. >>

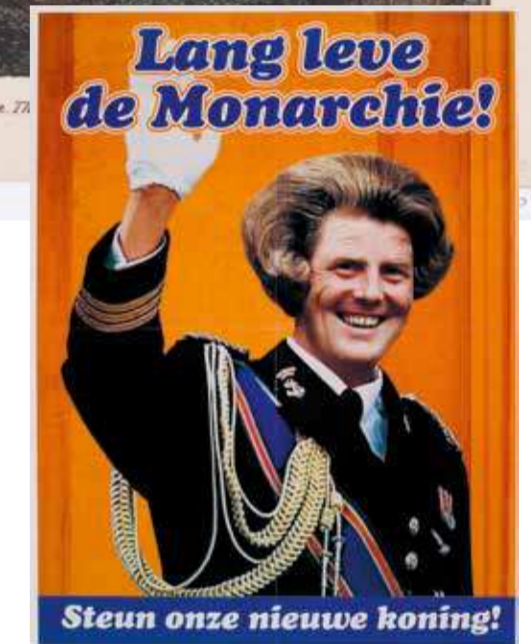
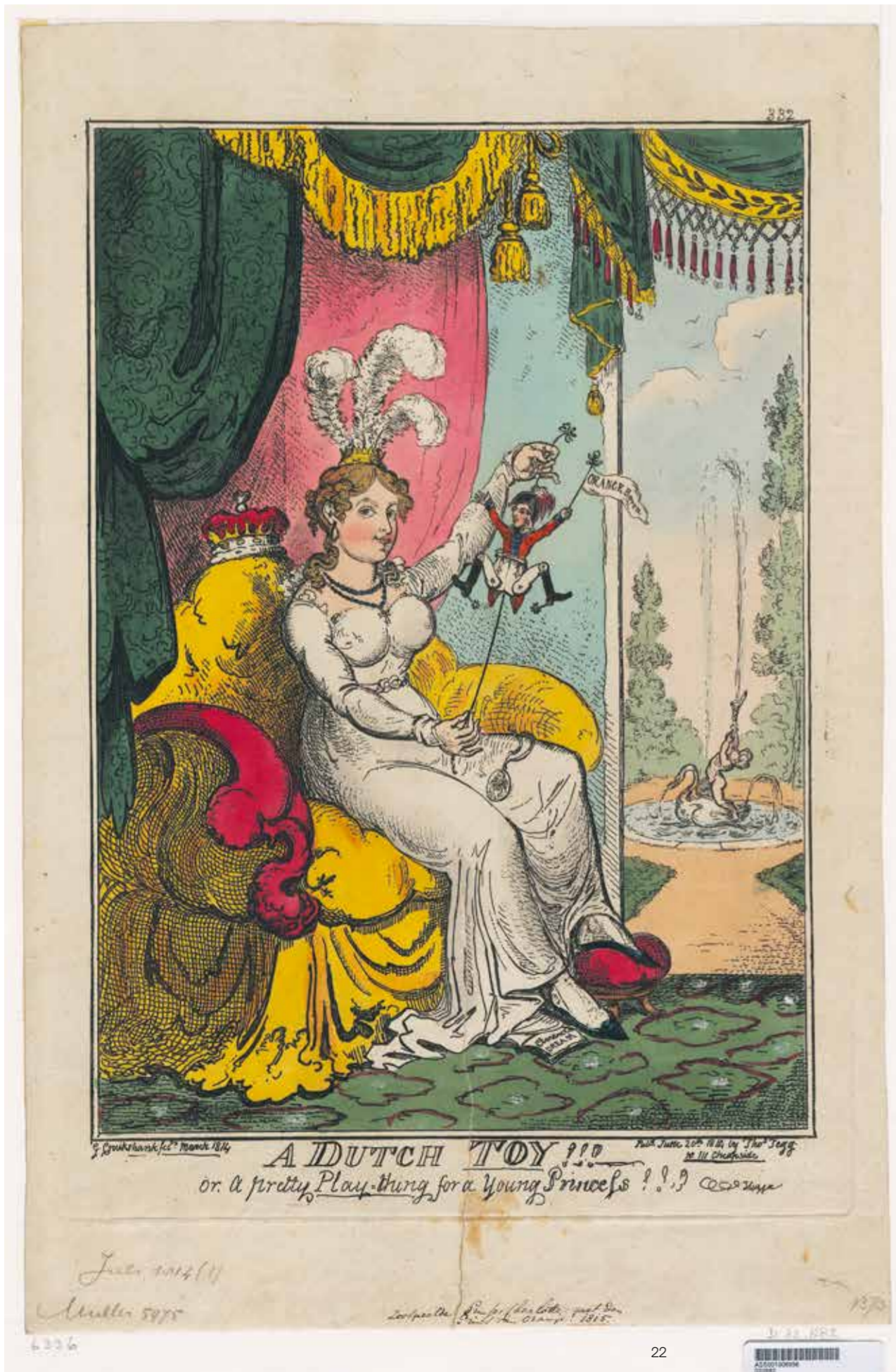

Hoewel de humoristische uiting in spotprenten en karikaturen niet het realisme heeft van een portret- of persfoto, geven zij wel een weergave van de realiteit. Juist die elementen die in andere afbeeldingen ongezien blijven, worden uitgelicht. Dat zijn vaak juist de onderwerpen die wel het overdenken waard zijn. In een democratie zoals in Nederland, heeft de cartoonist de vrijheid om die bijzonderheden open en eerlijk te tonen. Spotprenten over het koningshuis dragen op die manier bij aan nationale discussies over identiteit en staatsvorming. De traditie van het gebruik van spotprenten als politiek commentaar gaat eeuwen terug. Het specifieke gebruik van spotprenten gericht op koningshuizen heeft

een eigen geschiedenis. Deze traditie is te herleiden naar de tijd dat koningen en koninginnen absolute macht hadden. Kunstenaars gebruikten spotprenten toen al als een manier om de overmaat van de monarchie te bekritisieren en om machtsverhoudingen tussen verschillende landen te belichten. Spotprenten werden gebruikt om de publieke opinie te beïnvloeden.

Een voorbeeld is deze cartoon van Cruikshank (1792-1878) uit 1814. De Nederlandse Willem II (1792-1849) is afgebeeld als de speelpop van de Britse kroonprinses Charlotte Augusta van Wales (1796-1817). De beeldtaal is niet geheimzinnig over hoe de Britten over de Nederlandse monarchie dachten.

De internationale opinie wordt ook gevoed in de volgende tot de verbeelding sprekende plaat uit de achttiende eeuw. Willem V van Oranje-Nassau (1748-1806), toen nog stadhouder, ligt hier uit te puffen tegen twee goedgevulde geldzakken. De spot heeft betrekking op de voorliefde die Willem had voor de Engelse schone, die hier als zwangere vrouwen zijn afgebeeld. De sinaasappels in de boompjes die hij heeft geplant hebben babygezichtjes die lijken op Willem zelf. De stadhouder heeft duidelijk een flinke inspanning verricht waarvan hij zichtbaar moet bijkomen! De Engelse cartoonist Gillray maakt de Nederlandse vorst hier belachelijk en legt met deze poedelnaakte cupido ook internationale betrekkingen bloot. Om in deze afbeelding meer te zien dan een grappige vertoning, is wel iets meer kennis nodig over het imago van deze leider en over politieke kwesties.

Hoewel spotprenten een belangrijke rol spelen in het politieke discours, zijn er ook grenzen aan wat als acceptabel wordt beschouwd. Het afbeelden van een koning in zijn adamskostuum is niet overal geaccepteerd. Een afbeelding zoals deze zou tot controverses kunnen leiden en zelfs juridische gevolgen hebben. Tegenwoordig zelfs nog meer, omdat spot niet beperkt wordt tot prenten en tekeningen. Spotprenten kennen verschillende verschijningsvormen, variërend van politieke cartoons in kranten en tijdschriften tot afbeeldingen op sociale media – al dan niet gemanipuleerd. Zie bijvoorbeeld deze affiche, waarin Koning Willem-Alexander wordt afgebeeld met het herkenbare kapsel van zijn moeder: wordt hiermee impliciet de hoop uitgesproken dat hij in de voetsporen van zijn moeder zal treden? >>

Of mag zijn gezag iets moderner of ruiger, zoals de afbeelding van Willem-Alexander met een volledig getatoeëerd lichaam in figuur 8 suggereert? Deze voorbeelden laten zien dat cartoons humoristisch, satirisch of zelfs provocerend kunnen zijn.

Vandaag de dag, nu de rol van de vorst meer symbolisch is dan politiek, is een meer publieke rol voor het koningshuis ontstaan. In voorgaande eeuwen had het koningshuis een zweem van mysterie en leefden de leden van het koningshuis vooral achter gesloten paleisdeuren. Niet alleen de functie van het koningshuis is veranderd, het medialandschap eveneens. De afstand tussen vorst en volk is kleiner geworden en spotprenten over het koningshuis zijn tegenwoordig explicieter. Dit komt deels door de veranderde media, waar snelheid en directheid belangrijker zijn geworden door de opkomst van digitale platforms en sociale media.

 De onmiddellijke verspreiding van beelden via internet zorgt ervoor dat cartoonisten minder terughoudend zijn en controversiële onderwerpen aansnijden. Bovendien speelt de hedendaagse opvatting van autoriteit en eerbied voor koninklijke figuren een rol; moderne samenlevingen zijn vaak kritischer en minder geneigd om autoriteit zonder meer te accepteren.

Spotprenten over het koningshuis hebben een functie om de monarchie menselijker maken en om koninklijke figuren minder verheven en meer toegankelijk te laten lijken voor het publiek. Zoals deze afbeelding van Len Munnik (1945) laat zien: de koning is ook maar een mens en heeft net zo goed wc-papier van de supermarkt nodig.

 Bovendien kunnen cartoons fungeren als een vorm van publieke controle en kritiek, waarbij misstanden en controverses binnen het koningshuis aan de kaak worden gesteld. Spotprenten kunnen op die manier een politiek instrument zijn door de publieke opinie beïnvloeden, de legitimiteit van de monarchie ter discussie stellen en zelfs leiden tot politieke veranderingen. Wat cartoons laten zien, is niet alleen dat spot en satire niet aan een vast medium zijn gekoppeld,

maar ook dat in vrijheid een mening gevormd kan worden over autoriteiten. Spotprenten over het koningshuis typeren de culturele waarden van de democratie en doen dat door actuele gebeurtenissen en opvallende kenmerken uit te vergroten. De kijker wordt met een knipoog uitgedaagd om een mening te vormen. En daarmee gaat het spotten met de koning wél via de koninklijke weg.

Marettta Johnson is conservator bij de Atlas Van Stok

!.de koning is ook maar een mens en heeft net zo goed wc-papier nodig'

Atlas Van Stolk, "Sporters ontvangen Orde van de Nederlandse Leeuw", Guld jubileum 2020

NIEUWE AANWINSTEN

Alice Vlaanderen vertelt, als eerste gastcurator van de Atlas Van Stolk, hoe de Koningsdag foto's van Rhalda Jansen een nieuw soort koningschap toevoegt aan de collectie én de Nederlandse geschiedenis.

tekst: Kim de Groot

ALICE VLAANDEREN

Alice Vlaanderen is directeur bij Bibliotheek Rotterdam. Als projectdirecteur bij de Gemeente Rotterdam was Alice eindverantwoordelijk voor de organisatie van Koningsdag 2023 in Rotterdam.

Alice, jij bent onze eerste gastcurator van de Atlas Van Stolk en je hebt een aantal hele mooie foto's van Rhalda Jansen uitgekozen. Kun je wat meer vertellen over dat gastcuratorschap?

Maretta (conservator Atlas Van Stolk) heeft me gevraagd om foto's te kiezen van de bijzondere Rotterdamse Koningsdag 2023, om deze onderdeel te maken van de beeldcollectie van de Atlas Van Stolk. Ik heb afbeelden gekozen die voor mij belangrijk zijn geweest maar ook voor de stad belangrijk zijn. En een mooie representatie geven van Koningsdag. Zo ontstond het gastcuratorschap.

Welk verhaal vertellen de foto's die je hebt uitgekozen en waarom moeten juist deze foto's de collectie in?

Het koningschap en het idee van heerschappij, de verhouding tussen monarchie en het volk, is een belangrijk onderdeel van de collectie van Atlas Van Stolk die de Nederlandse geschiedenis in beeld brengt. Deze moderne Koningsdag, zoals die van Rotterdam in 2023, hoort daar zeker bij. Het laat een ontwikkeling van de monarchie zien, en de positie van steden daarin, in dit geval Rotterdam. Een koning is nu meer onderdeel van een samenleving. Iemand die een verbindende rol heeft en er moet zijn voor alle groepen die we in onze samenleving hebben. Wat de foto's ook laten zien is dat iedereen de vrijheid heeft om anders

28

STOLK TALKS AUGUSTUS 2024

Atlas Van Stolk 'Koningsdag 2023' © Rhalda Jansen Fotografie

tegen het Koningshuis aan te kijken. Een veranderend koningschap, een veranderende samenleving met een eigen blik op de koning. Misschien wel een Rotterdamse blik.

Wat is er dan typisch Rotterdams aan deze Koningsdag?

Vooral dat er zoveel verschillende mensen aan de route stonden. Een mengeling van de 170 culturen die in Rotterdam bestaan. Dat is bijzonder, want die koning is niet van oorsprong een koning van al die mensen, ze hebben andere culturen en andere koningen of keizers of presidenten maar toch voelen zij zich verbonden met deze koning.

Rotterdam is natuurlijk niet een stad waar alles altijd pais en vree is en worstelt ook met issues. We hebben niet geschroomd om de schaduwkant van de stad ook te laten zien. Zo was er een gesprek over het slavernijverleden. Een lastig gesprek vond de koning. Hoe verhoudt de koning zich tot een regering die daar wel of niet excuses voor aanbiedt? Het was niet alleen een feestje, maar ook een moment om met elkaar te praten over dingen die ingewikkeld zijn en daardoor in verbinding te komen. >>

'Het was niet alleen een feestje, maar ook een moment om met elkaar te praten over dingen die ingewikkeld zijn'

SCHOT

THE ROYALS

29

Atlas Van Stolk 'Daar sta je dan, Leve de republiek!' Bas vd Stoep, 2015

Dus de koning heeft nog wel een belangrijke rol of functie, wat jou betreft?
Een koning gedraagt zich anders dan een kabinet, hij kan een stad een compliment geven. Dat voelt anders dan wanneer een premier dat doet bijvoorbeeld, de koning heeft een andere status.

Heb je ook gemerkt of gehoord dat er door de verschillende culturen anders op de koning wordt gereageerd?
Ja, ik kwam bij een Marokkaanse wethouder en die vertelde dat de Marokkaanse gemeenschap een heilig respect hebben voor de koning. Het portret van de Nederlandse koning hangt dan ook vaak ergens in de huiskamer. Dat vond ik heel bijzonder om te horen, want er is echt geen Nederlandse familie die nog een koning of koningin in de huiskamer heeft hangen.

Van monarchie naar onze democratie en de vrijheden die dat ons geeft. Welke rol heeft de bibliotheek voor de vrijheid van mensen?
Soms loop ik door de bibliotheek en dan zie ik mensen relaxen, hangen, chips etend een boekje lezen en dan denk ik, ze denken echt dat de bibliotheek van hen is. En dat bedoel ik niet verwijtend, maar juist positief!
De bibliotheek is een toegankelijke plek, een plek voor iedereen. Dat wil niet zeggen dat we iedereen bereiken hoor, maar wel iedereen die zou willen, dat is de

grootste vrijheid die je kunt bieden. Je kunt hier gewoon binnenlopen, je hoeft je niet te registreren. Je kunt er gewoon zijn zonder te worden beoordeeld. Je hoeft niet te zeggen waar je vandaan komt of wat je hebt meegemaakt. Tegelijk kun je daar wel over in gesprek, bij het Taalcafé bijvoorbeeld. Ik ben daar zelf een paar keer bij aanwezig geweest en dat raakt me echt. Een hele mooie plek waar mensen taal leren om hun dromen te verwezenlijken. Maar ook om met elkaar die dromen uit te wisselen. Ze stellen zich daar heel kwetsbaar op en veroordelen elkaar niet.

Nu staat de democratie een beetje onder druk. Zo zijn er sinds de Covid pandemie steeds meer complottheorieën en zijn mensen soms anti-overheid en instituties. Veel informatie wordt online gevonden, binnen een eigen bubbel. Kan de bibliotheek iets betekenen?
Ik vind dat wij als bibliotheek echt een hele belangrijke taak hebben in mensen taalvaardig te maken, zodat ze in ieder geval informatie kunnen opzoeken en kunnen interpreteren, om er vervolgens iets van te kunnen vinden. Hoe slechter mensen lezen hoe meer polarisatie op de loer ligt of hoe meer desinformatie aankomt bij mensen die daar heel vatbaar voor zijn.
De tweede taak is bijdragen aan burgerschap. Een bibliotheek kan mensen helpen eigenaar te worden/zijn van hun

'we geven jongeren de sleutel van de bibliotheek'

eigen stad, van hun eigen omgeving en dus hun eigen leven. Wat doe je voor de samenleving? Hoe draag jij bij? Klaag je alleen of pak je daar een rol in?

Kan de bibliotheek daarbij helpen, mensen eigenaar maken van hun eigen leven?

Ja, bijvoorbeeld zoals we dat nu met jongeren doen. We geven aan jongeren de sleutel van de bibliotheek en zeggen tegen ze; "hoe wil jij deze ruimte inrichten? Wat is voor jou belangrijk, wat wil je leren, hoe wil je je ontwikkelen, hoe kan je je talenten laten zien, wat heb je nodig?". Doe dat ook vooral met elkaar, en dan voelen mensen zich ineens eigenaar van hun eigen programma en hun eigen ontwikkeling. Ze gaan zorgen voor elkaar. Je ziet daar gewoon een beweging ontstaan, een belangrijke community.

Over 5 jaar staat hier een vernieuwde centrale bibliotheek, fysiek zal het een enorme verandering zijn, verandert er ook wat aan het 'innerlijk' van de bieb?

Nou die informatiefunctie zal altijd blijven, dat gaat over die taalvaardigheid, een van de grootste uitdagingen. En natuurlijk gaan we de komende 5 jaar gebruiken om mensen uit te nodigen een bijdrage te leveren. We zijn bijvoorbeeld nu echt heel erg bezig met digitalisering. Hoe kunnen we mensen meenemen in die digitale samenleving die zich heel snel ontwikkelt. Of traditionele technieken verbinden

aan nieuwe technieken. Hoe kan je handwerken en de naaimachine bijvoorbeeld koppelen aan ontwerpprogramma's. De een verdiept zich dan in het ontwerp, de ander leert zelf programmeren. We hebben straks ook een hele grote keuken. Je kan daar kruiden en groenten kweken, zodat kinderen kunnen leren dat sla echt niet uit de supermarkt groeit. Eten, koken en muziek, allemaal ingrediënten om met elkaar in verbinding te komen en om verhalen te vertellen en te delen.

Ten slotte, dit interview is straks te lezen in de Van Stolk Kiosk. Waarom vind jij het belangrijk dat de Atlas Van Stolk bij de bieb hoort?

Ik denk dat mensen steeds meer in beelden zullen gaan denken. Dan is een beeldcollectie zoals de Atlas Van Stolk heel belangrijk om mee te experimenteren; hoe kan je mensen via beeld informatie overbrengen? Je kan echt laten zien hoe er door de eeuwen heen werd gedacht werd over onderwerpen zoals dus de monarchie. Je kan laten zien hoe samenlevingen zich hebben ontwikkeld. Je kunt ermee terugkijken en je eigen werkelijkheid relativiseren. Ik vind het echt een belangrijk educatief instrument. De beelden uit de Atlas kunnen we gebruiken voor programma's maar ook voor tentoonstellingen en debatten. Die multifunctionaliteit van de beeldcollectie vind ik super mooi en belangrijk voor een bibliotheek. Welk verhaal voegen de foto's van Rhal-

da toe aan de Atlas en aan het verhaal van de monarchie?

Van de koning bekritisieren in een spotprent naar, we zijn allemaal koningen en koninginnen. Jij bent echt net zo belangrijk als de koning. Die koning zit in jou of die koningin en dat kroontje past ons allemaal. Vanaf de Euromast kijkend zijn we allemaal even groot. Dat vind ik wel een mooi, hedendaags beeld.

Wie zou jij ook het gastcuratorschap gunnen?

Hmm, ik denk eigenlijk aan twee mensen. Rachèl van Olm, zij is directeur van theater Walhalla. Zij maakt shows rondom Feyenoord en is heel erg bezig met de vraag; hoe maak je van Feyenoord een stad? Ik zou het interessant vinden als zij daarop reflecteert. Het staat voor iets moois maar neemt ook minder mooie kanten met zich mee zoals het gedrag van hooligans. Verder denk ik aan onze collega Marjoleine Molenaar en haar boek over Verboden boeken. Prachtig verhaal met beeldmateriaal waar je zeker een gastcuratorschap mee kan vullen.

Bekijk het werk van Rhalda Jansen op: www.rhalda.nl

COLOFON:

Dit krantje is een uitgave van de Atlas Van Stolk.
Alle afbeeldingen komen uit de collectie van de Atlas.

www.atlasvanstolk.nl

Redactie: Kim de Groot
Ontwerp: Kim de Groot, Maarten Brandenburg
Druk: Rodi rotatiedruk

Juni 2024

Nieuwe Revu 18 / 46